

2.4. Mezinárodní smlouva o obchodním zastoupení

2.4.1. Vymezení smlouvy o obchodním zastoupení

Často využívaným smluvním typem při expanzi na cizí trhy bývá **mezinárodní smlouva o obchodním zastoupení**. Vhodně zvolený zástupce umožňuje překonat řadu překážek bránících či ztěžujících rychlý a efektivní přístup na trh. Mezi přednostmi obchodního zástupce se řadí zejména znalost místní právní úpravy v daném odvětví, znalost struktury a možností místního trhu, znalost jazyka a zvyklostí, jakož i možnost zainteresování domácího subjektu se vyhnout různým omezujícím normám daného státu.

Při použití smlouvy o obchodním zastoupení vznikají mezi jednotlivými obchodními partnery různé právní vztahy. Vždy je třeba rozlišit **vztahy mezi**:

- a) zastoupeným a zástupcem,
- b) zastoupeným a třetí stranou (např. kupujícím)
- c) zástupcem a třetí stranou

Zde se nicméně budeme věnovat pouze prvnímu ze shora uvedených vztahů, tedy vztahu přímo regulovanému smlouvou o obchodním zastoupení. Zbylé dva uvedené vztahy bývají regulovány samostatnými smluvními typy, případně dle okolností normami veřejného práva, zejména pokud jde o ochranu spotřebitele.

Charakteristickým rysem smlouvy o obchodním zastoupení je závazek obchodního zástupce, jakožto nezávislého podnikatele, na vymezenou dobu, případně na dobu neurčitou, pro zastoupeného vyvíjet činnost směřující k uzavírání určitého druhu smluv nebo sjednávat a uzavírat obchody jménem zastoupeného a na jeho účet. Zástupce tedy dle okolností může pro zastoupeného pouze připravovat podmínky pro uzavírání smluv, nebo tyto smlouvy přímo za zastoupeného uzavírat. V mezinárodním obchodním styku převažuje model, kdy zástupce jedná přímo jménem a na účet zastoupeného.

Dalšími typickými **znaky** smlouvy o obchodním zastoupení jsou:

- a) Naprostá právní a ekonomická **samostatnost** zástupce vzhledem k zastoupenému.
- b) **Rovnost** obou partnerů. Nicméně díky převažujícímu silnějšímu postavení zastoupeného je rovnost často zpochybňována, na což národní legislativy mnoha států reagují kogentní úpravou smlouvy o obchodním zastoupení, která poskytuje zástupcům silnější právní ochranu. Někdy se hovoří dokonce o ochraně blížící se postavení zaměstnanců v pracovně-právních vztazích, a to ke značné nelibosti zastoupených.
- c) Pokud má obchodní zástupce jménem zastoupeného činit právní úkony, zejména uzavírat smlouvy, musí být **vybaven plnou mocí**, která by měla tvořit přílohu smlouvy, případně být přímo ve smlouvě obsažena.
- d) Jedná o **smlouvu úplatnou**, přičemž odměnu zástupce tvoří provize odvislá od množství, respektive ceny prodaného zboží v rozhodném časovém období. Zde je

než u běžných smluv. Rizikem je nepředvídatelnost chování třetích osob a následná povinnost zástupce uhradit zastoupenému veškeré vzniklé škody.

- b) Dle okolností náleží zástupci odměna buď za smlouvy jejichž uzavření přímo inicioval, nebo paušálně za všechny smlouvy uzavřené na daném území. Zásadou je první z uvedených variant, ovšem s ohledem na rozhodné právo a znění dané smlouvy se lze setkat i s možností druhou. Stejně tak je třeba upravit, zda provize náleží i z dalších budoucích obchodů s jednotlivými třetími osobami, nebo jen z obchodu prvního.
- c) Rovněž zastoupený musí vůči zástupci jednat v dobré víře, zejména mu musí poskytnout veškeré informace a dokumentaci vztahující se k prodávanému zboží.
- d) Pokud činnost zástupce nespočívá v jednání jménem zastoupeného, ale v pouhém shánění případných smluvních partnerů, je zastoupený povinen informovat zástupce, zda s vybraným partnerem smlouvu uzavřel či nikoliv.
- e) Při skončení platnosti smlouvy je zastoupený povinen zástupce přiměřeně odškodnit, případně je možnost jednostranného ukončení smlouvy zastoupeným limitována.

2.4.3. Typické doložky smlouvy o obchodním zastoupení

Pokud jde o typické smluvní doložky vyskytující se ve smlouvách o obchodním zastoupení, lze do značné míry odkázat na předchozí kapitolu pojednávající o distributorské smlouvě. Rovněž je možno opřít se o text vzorové smlouvy o mezinárodním obchodním zastoupení vypracované MOK.

2.4.4. Právní režim smlouvy o obchodním zastoupení

Unifikovaná mezinárodní úprava na úrovni hmotného práva téměř neexistuje. Pokud jde o kolizní řešení, navázání pravidelně směřuje ke státu sídla obchodního zástupce, jakožto subjektu poskytujícího charakteristické plnění. Vyloučeno není s ohledem na možnost volby práva ani jiné řešení.

Je třeba zmínit i Směrnici EHS č. 86/653, která zásadním způsobem chrání obchodní zástupce. Mimo jiné pod sankcí neplatnosti vyžaduje písemnou formu smlouvy, kogentně stanoví dobu splatnosti provize, zaručuje zástupci právo na náhradu škody v případě předčasného ukončení smlouvy.

Český obchodní zákoník upravuje smlouvu o obchodním zastoupení v ust. § 652–672a.